

Pogled v sotesko Gačnika visoko s pobočja

spomniti opisa poti, pa sprevidi, da je na napačni strani, da je omenjena drča ali strmina lahko kjerkoli, da se živalske steze, ki naj bi nekam pripeljale, prepletajo in vodijo v vse smeri, le tja ne, kamor bi morale po opisu — tedaj človek kritizira tiste, ki bi lahko kaj storili, pa ne storijo. Pa človek na to pozabi, spet zaide v to čudovito sotesko in spet kritizira.

Gačnikova soteska v tej idrijski čipki naravnih lepot nikakor ni edina. Gorenjo Trebušo brazdajo številni potoki, eden lepši od drugega, vsi dolbejo korita, se poganjajo čez pragove v slapovih in vsi so težko dostopni. Hiše po pobočjih prazne žde v strmini, kajti kljub vsej obilici naravnih krasot je tukaj življenje težko, revno.

Slovenska planinska pot obide ta edinstven svet po obrobju, a dovolj blizu, da bi lahko bilo drugače. Lahko bi zavila s Sivke proti Jelenku, prečila Kanomljo, se po Revenovi grapi mimo Klavž in čudovitega Klavškega slapa povzpela na Vojskarsko planoto, obiskala partizansko tiskarno Slovenijo, zavila v Gačnik, ga zapustila pri zadnjem slapu in se mimo Sopota v Pršjarski grapi mimo Makučove grape in čez Trebuščico izvila na Govce. Govci so po razgledu tako enkratni, da nimajo para na vsej planinski poti. Veliko je na tej poti razglednih grebenov, toda nikjer ni človeku pokrajina tako blizu kot tod. Na Poldanovcu, tem pomanjšanem Krnu, se ti zdi, da je Trebuša spodaj ravna in čisto blizu. Planinska pot bi od tu zavila na Zeleni rob, ob Smrekovi Dragi in ledenici v Paradani na

Golake in naprej po vrhovih naravnost proti Javorniku. Divji vrtačast svet, ledenice, resnično planinska pot. Ovinek na Čaven skozi Trnovski gozd, ves prepleten s cestami, je odveč. Lepše si ga ogledamo od daleč, Vipavsko dolino pa je videti z Javornika in Nanosa.

Seveda so to le želje. Morda pa bi bilo upravičeno pričakovati, da bi se planinska društva lotila nadelave poti tudi v soteske. Tako bi se poleg gorá in podzemlja odprl še tretji čarobni svet, ki je človeku še najbližji; kdor si je ogledal borovniški Pekel, me razume. Ponekod je potrebno le malo, pa bi pokrajina postala bogatejša. Le opozorilna tabla v bližini Turjaka bi prenekaterega mimo vožečega nehodca zvalila k slapovom Bajdinca.

Se bomo zbudili ali bomo imeli še naprej sami sebe za norca s sanjami o turističnem razcvetu naše enkratne dežele? Slovenija bi tako dobila vrsto znamenitosti, skoraj opusteli kraji nov zagon in ne bo nam treba v tujino občudovat to, česar imamo doma v izobilju.

V pionirskih časih je Planinska zveza zmogla velike podvige. Bo hotela in zmogla zastaviti tudi zdaj, ko smo sami svoji gospodarji? Da bi si ob obisku Trente ne ogledovali samo vhoda v Mlinarico, da za Gačnik ne bi potrebovali dveh ali treh dni napornega, nevarnega kolovratenja, temveč bi ga prehodili v nekaj urah s svežo, spočito in dojemljivo glavo in prihajali spet in spet v tisto oglušujočo tišino.

Vida Meserko

iz planinske literature

Vodnik po jamski poti

Vodnik po pošarski jamski poti. Spisal **Rado Radešček**, izdalo Planinsko društvo PTT, Ljubljana.

Skoraj vse o vsebini knjižice žepnega formata pove že naslov: pred nami je prvi poskus proročnika, ki ga krvavo potrebujemo že od davna, pa se nikakor ni znal pojaviti.

Knjižico je avtor razdelil v tri dele. V prvem je zbral vse tisto, kar naj služi kot splošni uvod. Predgovor vsebuje oris turističnega zahajanja v jame in zgodovino nastajanja Poštarske jamske poti. Bralec dobi tudi tiste praktične napotke, ki jih je težko zbasati kam drugam, a se prej ali slej izkažejo kot še kako potrebni. Tehnične podrobnosti, ki so povprečnemu planincu manj blizu, je avtor zbral v posebnem poglavju. Svoje mesto so dobila tudi Pravila pošarske jamske poti, namenjena tistim, ki transverzal ne jemljejo bohemsko.

Petindvajset poglavij drugega dela sistematično opisuje cilje Poštarske jamske poti. To so večinoma najbolj znane — v glavnem neturistične — jame med Škofjo Loko in Divačo. Brez

izpostavljanja prehudim naporom ali nevarnostim dobi obiskovalec dobro sliko neturističnega kraškega podzemlja Slovenije izven Alp. Izbor je vreden pohvale tudi po ekološki plati, saj med jamami prevladujejo take, kjer obisk, ki bi ušel z vjeteti, ne more napraviti posebne škode. To je verjetno razlog, da so po sigovem okrasju znane primorske lepote izpuščene.

Avtor nas v podzemlje ne vodi po Badjurovo, temveč bralca v kramljajočem slogu predvsem opozarja na zanimivost — ne samo v podzemlju. Zato mora tisti, ki bi hotel izlete opraviti v lastni režiji — sam raje ne —, opise podrobno proučiti, po možnosti s pomočjo zemljevida in jamskega načrta. Doslednim transverzalcem so namenjena podrobna navodila, kako priti do žigov. Sicer pa avtor večkrat opozarja, da je zahajanje v jame neveščemu nevarno in da se je bolje priključiti organizirani skupini.

Tretji del opisuje trinajst jam oz. kraških pojavov, ki so cilji razširjene jamske poti. Slednje je potrebno razumeti skoraj dobesedno, saj se sedaj ne bomo sprehajali samo po ljubljanski okolici in notranjskem krasu, temveč bomo posvetili tudi na Štajersko, Dolenjsko in Tolminsko, kjer se popotovanje zaključuje z Zadlaško (Dantejevo) jamo. Sicer pa za ta poglavja velja isto, kot je bilo povedano v prejšnjih odstavkih.

Na koncu je avtor dodal še seznam uporabljene literature, imensko in stvarno kazalo ter načrte nekaterih jam. Med njimi sta factes similes Putickovih skic, ki sta v slovenskem jamarstvu igrali vlogo scabiose trente.

Prvič je vedno najteže; zato knjižica ni brez šibkih mest. Osebo bi vsekakor želel podrobnejših opisov poti. Vendar je to predvsem stvar avtorjeve zasnove; enako kot se je verjetno zavestno izognil teže dostopni in še teže razumljivi znanstveni literaturi. Zato so nekateri načrti jam danes že zastareli, kakšnega pa tudi pogrešamo. Precej šibko je tudi imenoslovje. Avtor je skušal zbrati čim več poimenovanj, pri tem pa zmetal v en koš ukoreninjene ljudske toponime in čisto naključna poimenovanja, ki so jih tudi jamarji uporabili samo enkrat ali dvakrat.

Knjižica bo hočeš-nočeš popularizirala neraziskovalno zahajanje v jame. Njeni pravi bralci ne bodo jamarji, temveč planinci, ki so že slišali za tržaško geslo »Il carso e come la montagna — kras je kot gora«. Tistim, ki jih ob pogledu na brezno ne spreleti prvobiten »Brrr...«, priporočam, da se z Radeščkom v roki kdaj podajo tudi v smeri navzdol.

Vodnik ima v tem kontekstu večji pomen, kot se zdi na prvi pogled. Slovensko jamarstvo je že od začetka usmerjeno predvsem v raziskovalno in ekstremno smer. Nejamarsko obiskovanje jam, ki bi ga lahko primerjali z množičnim

gorništvom in ki je po svetu večinoma pod streho planinskih organizacij, se doslej ni razmahnilo. Radešček je zaoral ledino tam, kjer bi pravzaprav pričakovali že dobro obdelano polje. Zato pravočasno pomislimo na posledice — tudi ekološke.

France Šušteršič

Dve jamarski reviji

Prva leta delovanja Slovenskega planinskega društva je bila dejavnost tako Osrednjega odbora kot podružnic velik del usmerjena tudi v slovenski kraški podzemni svet: medtem ko so ponekod v gorskem svetu planinci kupili ali dobili zemljo, na kateri so postavili planinsko kočjo, so na Krasu kupovali velike kraške jame in jih urejali za turistične obiske. Večina jamarske dejavnosti se je pozneje sicer preselila pod okrilje Jamarske zveze Slovenije, vendar kljub temu nekatere jamarske skupine še zdaj delujejo kot sekcije planinskih društev.

Letošnjega januarja in februarja sta izšli dve periodični jamarski publikaciji: Jamarska zveza Slovenije je izdala že 35. zvezek svojega glasila Naše jame, Jamarski klub Železničar iz Ljubljane pa 18. zvezek svojega Biltena.

Naše jame so pravzaprav že druga publikacija s tem imenom in z letnico izdaje 1993: izredno številko je Jamarska zveza izdala sredi lanskega leta pred svetovnim speleološkim kongresom na Kitajskem v angleškem jeziku, da je tudi tako promovirala neodvisno in samostojno Slovenijo, preden so Jamarsko zvezo Slovenije na tem kongresu sprejeli v Mednarodno speleološko zvezo. Medtem ko so v angleški številki ponatisnjeni nekateri prispevki iz prejšnjih letnikov Naših jam, ki kažejo tako na najznačilnejše in najpomembnejše predvsem podzemne kraške pojave pri nas kot na delovanje slovenskih speleologov in jamarjev, 35. redna številka prinaša vrsto novejših izsledkov slovenskih raziskovalcev krasa, med katerimi je precej tudi takih iz slovenskega gorskega sveta.

Po prispevku **Petra Habiča**, v katerem se spomni 70-letnice **akademika prof. dr. Ivana Gamsa**, ki je pomembno začrtal pot slovenske speleologije v drugi polovici tega stoletja in veliko deloval tudi v slovenskem gorskem svetu, kar trije daljši prispevki obravnavajo kraške jame v gorah. **Slavko Hostnik** in **Milan Podpečan**, jamarja iz Topolšice in Velenja, pišeta o nenavadnem jamskem sistemu Molička peč na Dleskovški planoti v Kamniških in Savinjskih Alpah, ko se dve med seboj popolnoma ločeni brezni v globini 618 metrov združita, jama pa je v celoti doslej raziskana do globine 682 metrov. **Franci Gabrovšek** in **Gregor Pintar** iz Društva za raziskovanje jam Ljubljana pišeta o več kot